



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Miljöprövningsdelegationen

Beslut
2016-10-20

Diarienummer
551-24197-2015
Dossienummer
1447-1134

Sida
1(33)

Ivarhag Lantbruk AB
Storkila 47, 548 92 HOVA
ivarhag1@gmail.com

Tillstånd till djurhållning på fastigheten Storkila 1:47 i Gullspångs kommun

Kod i miljöprövningsförordningen (SFS 2013:251): 1.10 (B), 40.60 (C)
Kod i industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU): 6.6 a

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län lämnar med stöd av 9 kap. miljöbalken Ivarhag Lantbruk AB, med organisationsnummer 556998-0401, tillstånd till befintlig och utökad djurhållning för slaktkycklingproduktion på fastigheten Storkila 1:47 i Gullspångs kommun.

Tillståndet omfattar en djurhållning om högst 330 000 platser för slaktkycklingar, vilket motsvarar högst 1 650 djurenheter.

Tillkommande djurstall med anslutande anläggning för lagring av gödsel- och tvättvatten från stallar, ska lokaliseras enligt huvudalternativet, Alt A, i ansökan (se bilaga 1).

Tillståndet omfattar en biobränsleanläggning med en totalt installerad effekt på högst 899 kW.

Miljöprövningsdelegationen godkänner med stöd av 6 kap. miljöbalken den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöprövningsdelegationen beslutar att en statusrapport enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250) inte krävs för den verksamhet som omfattas av tillståndet.

Villkor

Allmänt

- Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
- Hantering av foder och gödsel ska ske på ett sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas omhand.

- Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor, lukt eller annan påverkan från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.

Stallar

- Utsläpp av ammoniak via ventilationsluften från slaktkycklingsanläggningen, får inte överstiga 40 gram per djurplats och kalenderår.

Mätningar av hur mycket ammoniak som avgår från anläggningen ska ske regelbundet och minst tre gånger om året. Det totala årsutsläppet av ammoniak ska beräknas utifrån uppmätta koncentrationer och fastställd luftomsättning i stallet om inte annan beräkningsmetod medges av tillsynsmyndigheten. En sammanställning av det totala årliga ammoniakutsläppet från anläggningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten.

- Ventilationen från stallet ska utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras.

Lagring av stallgödsel och tvättvatten

- Samtliga gödselvårdsanläggningar inklusive behållare för tvättvatten och förorenat dagvatten ska vara utformade så att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten.
- Ansökan om undantag från krav på minsta lagringskapacitet för stallgödsel ska göras senast den 1 november, året före det år som undantag krävs.
- Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i behållare och det ska finnas möjlighet att lagra vattnet i minst 10 månader. Spridning ska ske i fält.
- Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd.
- Lagring av stallgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske. Vid omlastning av stallgödsel får den dock tillfälligt lagras i högst 5 dagar på det fält där gödseln ska spridas dock på ett avstånd av minst 150 m från bostadshus, vattentäkt och vattendrag.

Spridning av stallgödsel och tvättvatten

- På spridningsareal som ligger i högsta fosforklass enligt gällande markkarteringskarta, ska stallgödselgivorna begränsas till rekommenderad fosförgiva för aktuell gröda.
- Under tiden 1 augusti – 30 november får spridning endast ske inför sådd av höstoljeväxter alternativt till etablerad vall.
- Spridning ska ske i sammanhängande perioder. Hänsyn ska tas till rådande och förväntade väderleksförhållanden så att minsta möjliga näringsförlust och olägenhet för närboende uppstår. Spridning under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar ska så långt möjligt undvikas.
- Efter spridning ska nedbrukning ske noggrant och snarast; dock senast inom 4 timmar, såvida inte spridning sker i växande gröda.

15. Spridning får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 10 meter. Om exakt spridningsteknik (exempelvis bandspridning eller direktmyllning) används kan skyddsavståndet minskas till 6 meter.
16. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare enstaka bostadshus än 75 meter utan innehavarens medgivande. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare tätbebyggt område än 200 meter. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare vattentäkt än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttagas där markytan lutar mot en vattentäkt liksom i de fall där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.
17. Produktionen ska vara anpassad till den tillgängliga spridningsarealen. Alternativt ska nya arealer eller annan motsvarande avsättning säkerställas via skriftliga avtal om inte egna eller arrenderade arealer är tillräckliga.

Kemiska produkter och avfall

18. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras i täta behållare på underlag som är ogenomsläppligt för förekommande ämnen och med behövlig invallning, samt i övrigt hanteras så att spridning av förorening förhindras. Flytande kemiska produkter och flytande farligt avfall ska förvaras inom invallning som rymmer den största behållarens volym samt 10 procent av summan av övriga behållares volym inom samma invallning. Invallningen ska innesluta förekommande rör- och ventilanslutningar till behållarna. Vid förvaring utomhus ska invallningen vara skyddad mot nederbörd.
19. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt från smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning.

Buller

20. Buller från verksamheten får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

helgfria måndagar-fredagar	kl. 06.00-18.00	50 dB(A)
nattetid	kl. 22.00-06.00	40 dB(A)
övrig tid		45 dB(A).

Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-06.00) får utomhus vid bostäder högst uppgå till 55 dB(A).

De angivna värdena ska kontrolleras genom mätning vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar eller genom mätning vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

21. Vid hämtning av slaktfärdiga djur är tomgångskörning för drift av klimatanläggning i hämtningsfordonen förbjuden. Stallen ska vara utrustat med elektriska uttag för anslutning av fordonens klimatanläggningar.

Energianläggning

22. Utsläpp av stoft i rökgaserna från biobränsleanläggningarna får inte överstiga 200 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂. Kontroll ska ske senast sex månader efter att anläggningen tagits i drift och därefter när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Kontroll av verksamheten

23. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska, förutom att ge svar på hur kontroll ska ske av tillståndets villkor, även omfatta bland annat påverkan på vattenrecipienten samt ange hur verksamheten kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.
24. Fullständig markkartering ska göras minst en gång vart tionde år med avseende på fosfor, kalium och pH.
25. Vart tredje år ska en växtnäringsbalans med avseende på fosfor och kväve upprättas för verksamheten med start verksamhetsåret 2017. Växtnäringsbalansen ska skickas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
26. Stallgödselets torrsubstanshalt (ts-halt) och innehåll av växtnäring (totalkväve, ammoniumkväve och fosfor) ska bestämmas genom analys minst två gånger per år. Resultaten ska lämnas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
27. Spridning av stallgödsel ska ske enligt en årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell markkartering, grödornas behov och aktuell gödselanalys alternativt en balansberäkning. Gödslingsplanen ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten till tillsynsmyndigheten.
28. Verksamhetsutövaren ska informera de parter där avtal om lagring, spridning eller annan avyttring av stallgödsel ingåtts, om följande:
 - a. de villkor som gäller för lagring och spridning av stallgödsel enligt detta tillstånd
 - b. aktuella analysresultat för stallgödselet.

Rapportering ska ske till tillsynsmyndigheten om vilka som har tagit emot eller köpt gödsel. Vidare ska det framgå vilken mängd och datum för leveranser av gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle. Rapporten ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten

Övrigt

29. Förändringar i gödselhanteringen ska anmälas i god tid innan till tillsynsmyndigheten.
30. Om djurhållningen ska upphöra på fastigheten ska detta anmälas i god tid innan till tillsynsmyndigheten. Om det finns behov får tillsynsmyndigheten efter anmälan föreskriva att en avvecklingsplan ges in.

När tillståndet får tas i anspråk

Detta tillstånd får tas i anspråk först när beslutet vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Den med tillståndet utökade verksamheten ska ha satts igång senast tre år efter det att detta beslut vunnit laga kraft annars förfaller tillståndet.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när verksamheten sätts igång.

Återkallelse av tidigare beslut

Miljöprövningsdelegationen återkallar med stöd av 24 kap 3 § första stycket 6 miljöbalken av Miljöprövningsdelegationen tidigare meddelat tillstånd den 8 april 2003 (dnr 551-17830-2002) och ändring av tillstånd meddelat den 30 april 2010 (dnr 551-3562-2010). Återkallelsen gäller från och med att beslutet har vunnit laga kraft och tillståndet har tagits i anspråk.

Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen förordnar med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932) att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelse om detta beslut införs inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidningarna Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden. Information om hur man överklagar finns i bilaga 3 till detta beslut.

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Verksamheten vid Ivarhag Lantbruk AB sysselsätter för närvarande i första hand delägaren Jens Ivarhag och fadern Sören Ivarhag, båda med mångårig erfarenhet av slaktkycklingproduktion. Det är viktigt att företaget utvecklas till en långsiktigt bärkraftig enhet som ger tillräcklig sysselsättning åt minst två helårssysselsatta. Därför är det viktigt att en utbyggnad av slaktkycklingproduktionen kan ske när mottagande företag, Kronfågel AB, kommer att öka sin mottagning av slaktkycklingar.

Tidigare tillståndsbeslut

Miljöprövningsdelegationen lämnade den 8 april 2003 Sören Ivarhag tillstånd till slaktfågelproduktion inom fastigheten Storkila 1:47 i Gullspångs kommun. Miljöprövningsdelegationen beslutade senare, den 30 april 2010, om ändring av tillståndet, vilket innebar beslut om ändrad produktionsyta, två nya villkor samt ändring av ett urval befintliga villkor.

Tillståndet omfattar i och med beslutet 2010 ett slaktkycklingsstall med en sammanlagd produktionsyta om högst 7 000 m². Antalet slaktkycklingar på anläggningen får högst uppgå till 157 000 vid varje tillfälle.

Tillståndet har totalt 29 villkor; bland annat följande:

6. Tillfälligt upplag av stallgödsel i fält, så kallad stuka, är förbjudet.

8. Lagringsutrymmen för stallgödsel ska vara försedda med tak.
9. Transport av gödsel ska ske så att spill inte uppkommer. Gödsel som ska spridas på åkermark får inte transporteras bort från anläggningen under tiden 15 september - 15 mars
11. Under tiden 1 augusti – 30 november får spridning av gödsel endast ske inför sådd av höstoljeväxter alternativt till etablerad vall. Tillsynsmyndigheten kan i det enskilda fallet medge undantag.
13. Stallgödsel ska noggrant och snarast nedbrukas dock senast under spridningsdagen såvida inte spridningen sker i växande gröda. Stallgödsel får inte spridas på snötäckt mark.
14. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare vattendrag än 10 meter. Bevuxna skydds-zoner, minst 6 meter breda, ska anläggas på åkermark utmed vattendrag och öppna och vattenförande diken som är utmärkta på den topografiska kartan. Skyddszonerna ska vara ständigt gräsbevuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år.

Samråd

Samråd om verksamhetens inverkan på omgivningen har skett enligt 6 kap. miljöbalken. Verksamheten medför betydande miljöpåverkan enligt 3 § i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen den 3 juli 2015. Efter kompletteringar har ansökan kungjorts i ortstidningarna Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden samt remitterats till Länsstyrelsen, Miljö- och byggnadsförvaltningen för Mariestads, Törebodas och Gullspångs kommuner i samarbete, Trafikverket och Räddningstjänsten Östra Skaraborg. Yttranden har kommit in från samtliga remissinstanser. Sökanden har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Klassificering av verksamheten

Verksamheten klassificeras enligt 2 kap. 1 § Miljöprövningsförordningen (SFS 2013:251) med verksamhetskod 1.10 (B), det vill säga anläggning för djurhållning med mer än 40 000 platser för fjäderfän.

Därutöver klassificeras biobränsleanläggningen enligt 21 kap. 8 § samma förordning, med verksamhetskod 40.60 (C), det vill säga anläggning för förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 500 kW, om annat bränsle används än enbart eldningsolja eller bränslegas.

Verksamheten med djurhållning omfattas även av Industriutsläppsförordningen (SFS 2013:250) och kategoriseras enligt punkt 6.6 a Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU), det vill säga intensiv uppfödning av fjäderfä med mer än 40 000 platser för fjäderfä.

Ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Sökanden ansöker om tillstånd till befintlig och utökad djurhållning för slaktkycklingproduktion. Sökanden planerar utbyggnad av djurhållningen genom att bygga ytterligare en stallbyggnad. Därutöver kommer en så kallad spolvattenbrunn att anläggas i anslutning till stallarna. Utbyggnad av den befintliga biobränsleanläggningen (400 kW) med ytterligare en panna med högst 499 kW; dvs med en total effekt på högst 899 kW.

Yrkanden

Sökanden yrkar på tillstånd för djurhållning omfattande 330 000 slaktkycklingar per omgång.

Sökanden yrkar även på tillstånd att få sprida stallgödsel inför all höstsådd med en begränsning till den mängd kväve som respektive höstgröda kan ta upp under hösten.

Åtaganden

- Ventilationen från djurstallarna utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras
- Bullret från djurstallarna kommer att uppgå till högst 40 dB(A) vid närmast liggande bostadshus vid annan fastighet
- Den mycket torra stallgödseln mellanlagras i en lagerhall med tillräcklig lagringskapacitet för den gödsel som ska användas i den egna växtodlingen
- Intill aktuella vattendrag kommer 6 meter breda skyddszoner att anläggas under 5 år. Åtagandet motsvarar samtliga åtgärder angående skyddszoner som framgår av villkor 14 i befintligt tillstånd från den 8 april 2003 samt ändring av tillstånd från den 30 april 2010.

Sökandens beskrivning av verksamheten

Befintlig verksamhet

Sökanden bedriver slaktfågelproduktion i ett befintligt stall på fastigheten Storkila 1:47 i Gullspåns kommun som får uppgå till högst 157 000 slaktkycklingar per uppfödning somgång, på en produktionsyta av 7 000 m². Verksamheten bedrivs enligt gällande tillstånd från den 8 april 2003 samt ändring av tillstånd från den 30 april 2010.

Planerad verksamhet

Nuvarande verksamhet sysselsätter för närvarande i första hand delägaren Jens Ivarhag och fadern Sören Ivarhag; båda med mångårig erfarenhet av slaktkycklingproduktion. Det är viktigt att företaget utvecklas till en långsiktig bärkraftig enhet, som ger tillräcklig sysselsättning åt minst två helårssysselsatta. Därför är det viktigt att en utbyggnad av slaktkycklingproduktionen kan ske när mottagande företag kommer att öka sin mottagning av slaktkycklingar.

Det blir vanligare att uppfödningmodellerna anpassas till aktuell efterfrågan. Därför planeras en utökning av verksamheten till högst 330 000 slaktkycklingsplatser, enligt en uppfödningmodell med en första delutslakt vid 1,5 kg slaktvikt. Antalet platser kan komma att variera upp till denna gräns beroende på vilken uppfödningmodell och därmed vilken slaktvikt kycklingarna föds upp till. Vid 1,7 kg slaktvikt begränsas istället antalet platser till 290 000.

Produktionsytan ska ökas med ytterligare 6 000 m², från nuvarande 7 000 m² till 13 000 m², genom att ytterligare ett stall ska byggas. En ny så kallad spolvattenbrunn kommer att anläggas i anslutning till stallarna. Den nuvarande biobränsleanläggningen (400 kW) ska byggas ut till högst 899 kW.

Lokalisering

Fastigheten omfattas inte av några gällande detaljplaner. Närmaste detaljplanelagt område är tätorten Hova belägen ca 6 km norr om fastigheten.

Fastigheten berörs inte några bestämmelser i gällande översiktsplan. Enligt uppgifter från Skogsvårdsstyrelsen i Mariestad, berörs inte de brukade fastigheterna av några bestämmelser om biotopskydd. Det finns inga kända fornlämningar eller stenmurar inom berörd fastighet. Närmaste Natura 2000-område (Folkebergs naturreservat) ligger på drygt 10 km avstånd; strax norr om Hova.

Inom en radie av 500 meter från mitten av stallområdet finns sex stycken närboende. Inom en radie av 1 000 meter finns ytterligare 15-20 närboende, företrädesvis lokaliserade norr om gården, vid Storkila.

Miljökonsekvensbeskrivning

Lokalisering

Huvudalternativet innebär en placering av det planerade slaktkycklingsstallet i skogsområdet norr om det befintliga stallet och orienterat i samma längdriktning som det befintliga stallet.

Fördelar med huvudalternativet är:

- Bra placeringsförutsättningar med hänsyn till markförhållandena
- Insynsskyddat läge i skogsparti, vilket medför att den stora byggnaden inte blir så synlig i landskapet
- Ej närmare placering i förhållande till bostadshus mot sydost.

Nackdelar med huvudalternativet är:

- Längre avstånd till befintliga anläggningar, vilket fördröjer anslutning av värme från biobränsleanläggning, el och dricksvatten samt förlänger internt transporter av foderspannmål
- Närmare placering i förhållande till befintliga grannbostadshus mot öster och norr. Lokaliseringen blir dock insyns- och bullerskyddad av mellanliggande skogsområde.

Den alternativa placeringen innebär i stället en placering ca 50 meter väster om det befintliga stallet.

Fördelar med den alternativa placeringen är:

- Nära till befintliga anläggningar. Detta underlättar anslutning av värme från biobränsleanläggning, el och vatten samt förkortar intertransporterna av foderspannmål
- Insynsskyddat läge i skogsparti bakom det befintliga slaktkycklingsstallet vilket medför att den stora byggnaden inte blir så synlig i landskapet
- Ingen närmare placering i förhållande till befintliga grannbostadshus mot öster och norr.

Nackdelar med den alternativa placeringen är:

- Sämre placeringsförutsättningar med hänsyn till markförhållandena
- Något närmare placering i förhållande till grannbostadshus mot söder och sydost.

Utsläpp till luft

Varje avdelning i kycklingstallarna har separata och automatstyrda fläktsystem med kraftiga och steglöst variabla fläktar med tillräcklig kapacitet. Stallet har en klimatanläggning som styr luftfuktighet och temperatur. Ventilationsutsläppen från stallarna sker genom frånluftsdon i takventilationstrummor, som mynnar ca 1 meter över taket. Luft-/gasutsläppen från det separata lagret för gödsel begränsas tack vare taktäckt gödsellager (gödselhus).

Erfarenheter från nuvarande anläggning visar att lukten inte medför något större obehag. Stallgödseln från slaktkycklingstallarna kommer att vara torr (torrsubstanshalt ca 70 %) och mycket stabil och därmed lätt att hantera och transportera direkt vid utlastningen till lagerbyggnaden eller genom direktleverans. Den torra slaktfågelgödseln kommer att lukta mindre än annan gödsel. Effektiv spridningsteknik och effektiva nedmyllningsmetoder kommer att användas. Detta innebär att spridningen sker med en tvåstegsspridare med 15 meters arbetsbredd. Vid gödsling på plöjd mark sker omedelbar nedbrukning med harv.

Kväveförluster orsakade av ammoniakavgång från stallarna beräknas öka från nuvarande 6 000 kg per år till 11 680 kg per år. Stallarna beräknas stå för ca 45 % av den totala ammoniakavgången medan den tillkommande avgången från gödsellager och i samband med spridning står för resterande 55 %.

Den automatiska och styrda utfordringen och ventilationen ger ett bra foderutnyttjande och ett bra stallklimat med torra ströbäddar. Detta bidrar till att minska ammoniakförlusterna i djurstallet. En egen recipientkontroll beträffande ammoniakhalter i slaktkycklingstallarna kommer att införas genom regelbundna luftmätningar med egen eller inhyrd utrustning. Stallgödseln kommer att mellanlagras under tak i en befintlig lagerhall, vilket förbättrar gödselkvaliteten och minskar ammoniakavgången.

Utsläpp till vatten

Avvattningen av aktuella växtodlingsarealer sker till Fagerlidsbäcken. Detta vattendrag rinner söderut och fortsätter ut till Väneren (Friaån) via Björkulla – Horsklippan – Börstorp, som rinner upp strax nordost om fastigheten Storkila 1:47.

Omedelbart efter tömning av respektive avdelning i slaktkycklingsstallet, sker utgödsling, rengöring och desinfektion. Rengöringen inleds med en torrsopning med grovt redskap. Därefter sker högtrycksspolning och tvättning med godkänt och

rekommenderat medel, torkning och desinfektion. Avloppsvattnet från högtrycksspolning och tvättning (ca 400 m³ per år) samlas upp i golvbrunnar till ett separat avlopp från respektive avdelning och lagras sedan i en befintlig (40 m³) och en ny (500 m³) spol-/spillvattenbrunn. Inget spillvatten uppstår på grund av takförsatt lager för kycklinggödsel och djupströgödsel med mycket hög torrsubstanshalt.

Det sanitära avloppsvattnet från personalutrymmen i slaktkycklingsstallet samlas upp i slutna septiktank för senare tömning genom kommunens försorg.

DjurSTALLARNAS stora takytor (ca 15 000 m²) ger stora dagvattenmängder, som totalt per år vid 600 mm nederbörd beräknas till ca 9 000 m³. Dagvattnet kommer att ledas via uppsamlingsbrunnar och stamledning till Fagerlidsbäcken. De nya lastningsplattorna kommer att förses med avlopp som kopplas till spol-/spillvattenlager vid aktuella tillfällen.

Lagring av stallgödsel

Enligt normtal (Jordbruksverket) uppgår produktionen av djupströgödsel från slaktkyckling till 0,014 m³ per kyckling och år, dvs totalt 4 100 m³. Lagringsbehovet (10 månaders lagring minskat med lagring i stall) uppgår till ca 2 900 m³. Behovet av lagringsutrymmen kommer att täckas dels genom lagring i befintlig lagerhall och dels genom lagring hos mottagare av stallgödsel, med egna lagringsmöjligheter.

I slaktkycklingsstallet lagras stallgödseln som en ströbädd under hela uppfödningstiden. I ströbädden ingår strömedel (kutterspån) som tillförs under den inledande perioden. Fågelgödseln får en torr och stabil konsistens som gör den lätt att hantera.

Utlastningen av gödseln från slaktkycklingsstallet sker sektionsvis efter varje uppfödningssomgång, ca åtta gånger per år. Den totala årliga mängden fågelgödsel beräknas till ca 2 550 ton, vilket motsvarar ca 5 000 m³. Vid utgödslingen transporteras gödseln direkt med växelflak till det egna stallgödsellagret eller till andra gödselmottagare, alternativt sprids direkt på egen eller kontrakterad åkermark, främst under vår och sommar. Stallgödseln mellanlagras under tak i en befintlig lagerhall. Ca 1/3 av stallgödselmängden kommer att lagras hos mottagare av stallgödsel.

Rengöring i kycklingstallet sker efter varje uppfödningssomgång, efter det att stallarna har gödslats ut. Tack vare stallgödselns torra konsistens är det lätt att genom kraftig torrsopning avlägsna en mycket stor del av gödselresterna inför efterföljande högtryckstvätt och desinfektion. De nya utlastningsplattorna i anslutning till stallet kommer att förses med avlopp som kopplas till spol-/spillvattenlager vid aktuella tillfällen.

Spridning av stallgödsel

Behovet av spridningsarealer för stallgödsel styrs av fosforinnehållet i stallgödseln. Enligt Jordbruksverkets schablonvärden för konventionellt foder uppgår tabellvärdet vid åtta omgångar per år till 0,065 kg fosfor per kycklingplats och år. Detta motsvarar vid 292 000 platser totalt ca 18 980 kg fosfor, vilket kräver 863 ha spridningsarealer. Enligt en aktuell stallgödselbalansberäkning från ett annat slaktkycklingsföretag med i stort sett samma fodersammansättning skulle arealbehovet uppgå till 724 ha (hektar).

I dagsläget uppgår bolagets brukade areal till 117 ha. Det resterande behovet av spridningsarealer kommer att täckas genom dels fortlöpande direktleveranser till ett företag för matjordstillverkning motsvarande ca 250 ha och dels genom stallgödselavtal som är lätta teckna tack vare den stora efterfrågan på stallgödsel. Dessa stallgödselavtal kommer att tecknas när aktuella leveranskontrakt (med Kronfågel AB) och tillstånd är klara.

All stallgödsel kommer att spridas på tider och arealer som är optimala ur växtodlingssynpunkt. Gödselspridarna och nedbrukningsredskapen kommer att ha hög kapacitet och medge jämn spridning av relativt små stallgödselmängder per hektar. Spridning kommer att ske i växande gröda eller på öppen odlad mark med snabb nedbrukning. Spridning av stallgödsel sker i enlighet med de bestämmelser som gäller. Spridning av stallgödsel sker enligt en årlig gödslingsplan som grundar sig på markkartans uppgifter och aktuella gödselanalyser.

Buller

De viktigaste bullerkällorna i produktionen och vid in- och uttransporter är

- Ventilationsfläktar (tak- och ”sommарfläktar”)
- Leveranser av spannmål och foderkoncentrat (ökar med 125 st per år)
- Utlastning av slaktfärdiga djur (ökar med 100 st per år)
- Spannmålsanläggningen (oförändrat, säsongvis)
- Externa intransporter av djur, handelsgödsel, eldningsolja och dieselolja för lantbruksdriften (antalet djurtransporter fördubblas; i övrigt oförändrat)
- Interntransporter av spannmål och gödsel mm.

Bullret från takfläktarna är försumbart enligt erfarenheter från liknande anläggningar. Enligt uppgift från fläktleverantör understiger bullernivåerna för sommarfläktarna 35 dB(A) på 130 meters avstånd. Sommarfläktarna torde normalt komma att användas under varma somrardagar och högst 40 dagar per år. Transportörer av bl.a. foder kan redovisa bullernivåer för aktuella transportfordon.

För de olika bullerkällorna gäller följande bullerbegränsande åtgärder:

- *Fläktljud.* Fläktarna är inköpta av kända leverantörer med fastställda krav på högsta bullernivåer. Fläktbullret begränsas så att det ligger inom ramen för gällande ekvivalenta riktvärden, nämligen:
50 dB(A) – vardagar dagtid kl 07-18
45 dB(A) – kvällstid kl 18-22 samt sön- och helgdagar kl 07-18
40 dB(A) – nattetid kl 22-07
- *Foderleveranser.* Avlastning av foder kommer att ske på ljudskyddat (mellan två stallar) och långt avstånd från närmast belägna grannbostäder, som därför inte kommer att störas av det ljud som uppstår
- *Slaktdjur.* Vid utlastningen av slaktmogna kycklingar uppkommer ett begränsat buller från lastmaskin och/eller truck
- *Externa in- och uttransporter.* Krav kommer att ställas på aktuella transportörer beträffande leveranstider under dygnet (i första hand dagtid under vardagar) och lågbullrande bilar som klarar aktuella bullernormer i likhet med vad som gäller redan idag
- *Interntransporter.* Traktorer och övriga gårdsmaskiner är utrustade med ljuddämpare enligt lag vid nyleverans

- *Biobränsleanläggning.* Biobränsleanläggningen kommer att vara utrustad med ljuddämpande utrustning som är tillräcklig för att klara aktuella bullernivåer.

Transporter

Det interna transportarbetet av egen spannmål, oljeväxter, utsäde, handelsgödsel och slaktfågelgödsel blir i stort sett oförändrat och kommer att omfatta knappt 1 000 ton per år (ca 95 transporter per år).

Det externa transportarbetet (djurtransporter, inköp spannmål, foderkoncentrat, handelsgödsel, utsäde, bränslen och strömedel samt avyttring av slaktfågelgödsel) beräknas öka från 7 500 ton per år till 14 500 ton per år. 14 500 ton motsvarar ca 550 transporter per år. Krav kommer att ställas på leverantörer av foder och andra insatsråvaror om lämpliga lämnings-/hämtningstider och lågbullrande lastbilar. Exempelvis kommer inga inkommande foder- och spannmålstransporter att få förekomma nattetid (kl. 22.00-06.00). Därutöver kommer det totala antalet slaktkycklingstransporter nattetid, att nästan halveras p.g.a. större bilar och nytt slakschema.

Transportstörningarna kommer att minimeras genom extra uppmärksamhet när det gäller vägunderhållet och att undvika ojämnheter i vägbanan nära de närboende.

Energi

Stallets energibehov i nuvarande verksamhet beräknas till 160 000 kWh el, 10 m³ eldningsolja och 1 000 ton fastbränsle. Efter utbyggnad med ytterligare ett stall beräknas motsvarande värden uppgå till 250 000 kWh el, 10 m³ eldningsolja och 1 900 ton fastbränsle. Med värmeåtervinning efter utbyggnad skulle behovet av eldningsolja i stället kunna hamna på 5 m³ och behovet av fastbränsle begränsas till 1 500 ton.

Utöver ovanstående åtgår på årsbasis också övrig gårdsel (50 000 kWh) och fastbränsle för värme till spannmålstork (200 ton). Dieselbränsle till lantbruksmaskiner uppgår till 11 m³ per år.

Uppfödningstekniken innebär att golvvärme och temporär radiatorvärme används under den första känsliga perioden då slaktkycklingarna kräver en torr och varm ströbädd och en förhöjd inomhustemperatur. Behovet av tillskottsvärme är då stort även om stallet är byggt med väl värmeisolerade väggar och en tjock tilläggsisolering i innertaket.

De energibesparande åtgärderna inriktas därutöver på:

- effektiv klimatstyrning som minimerar frånluftsventilationen
- ledbelysning som kräver mindre elenergi
- kortare stilleståndsperioder mellan uppfödningssomgångarna, vilket minskar uppvärmningsbehovet per kg producerad kyckling.

Inledningsvis har avsikten också varit att investera i teknik för värmeåtervinning ur stallarnas frånluft. Osäkerhet om exempelvis funktion i kallt klimat, energieffektivitet och begränsade möjligheter att få investeringsstöd medför dock att inga beslut om investeringar i utrustningar för värmeåtervinning kommer att tas, i väntan på ytterligare erfarenheter.

Diesel, eldningsolja, kemikalier och avfall

Dieselbränsle förvaras i en tank med volymen 2,5 m³. Tanken som är besiktad enligt plan (senast 2012), är uppställd på hårdgjord yta och försedd med tak, överfyllnadsskydd och påkörningsskydd. Eldningsolja förvaras inomhus i två tankar med volymerna 7 respektive 3 m³. Tankarna som är besiktade enligt plan (senast 2012), är uppställda på hårdgjorda ytor och försedda med tak och överfyllnadsskydd.

Kemiska bekämpningsmedel förvaras i särskilt utrymme och tas hem i takt med behoven. Det låsbara kemikalierummet är 6 m², isolerat, frostskyddat (frostvakt) och har inget avlopp. Tankning och rengöring av spruta sker på särskild tät påfyllningsplatta med avlopp till godkänd spolvattenbrunn.

Spillolja, batterier och annat farligt avfall förvaras i särskilda utrymmen i avvaktan på borttransport genom kommunal försorg. Spillolja kommer inte användas för smörjändamål. Annat avfall som inte kan nyttiggöras eller återvinnas i den egna verksamheten kommer att transporteras bort regelbundet genom kommunal försorg eller genom särskilda insamlingar genom respektive materialleverantör.

Dödligheten för slaktkyckling uppgår till ca 2,5 %. Dödligheten är som regel störst under den inledande uppfödningstiden. Den totala mängden döda kycklingar uppgår till ca 7 ton per år. Döda djur kommer att brännas i egen biobränsleanläggning enligt beviljat tillstånd från Statens Jordbruksverk.

Yttranden

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan om tillstånd och föreslår villkor mm för verksamheten i enlighet med vad som anförs nedan.

Länsstyrelsen bedömer att tillstånd till grundvattenuttag enligt 11 kap 9 § miljöbalken kan erfordras.

Länsstyrelsen avstyrker samtidigt yrkandet om att få sprida stallgödsel inför all höstsådd med en begränsning till den mängd kväve som respektive höstgröda kan ta upp under hösten.

Förslag till villkor

Länsstyrelsen anser att följande villkor bör meddelas för verksamheten.

Allmänt

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad sökanden har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Hantering av foder och gödsel ska ske på ett sådant sätt att läckage och spill till omgivningen förebyggs och begränsas. Eventuellt läckage och spill ska omedelbart tas omhand.
3. Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor eller lukt från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.

Stallar

4. Utsläpp av ammoniak via ventilationsluften från slaktkycklingsanläggningen, får inte överstiga 40 gram per djurplats och kalenderår.

Mätningar av hur mycket ammoniak som avgår från anläggningen ska ske regelbundet och minst tre gånger om året. Det totala årsutsläppet av ammoniak ska beräknas utifrån uppmätta koncentrationer och fastställd luftomsättning i stallet om inte annan beräkningsmetod medges av tillsynsmyndigheten. En sammanställning av det totala årliga ammoniakutsläppet från anläggningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten.

5. Ventilationen från stallet ska utformas så att risken för lukt- och bullerstörningar vid närliggande bostadsfastigheter minimeras.

Lagring av stallgödsel och tvättvatten

6. Samtliga gödselvårdsanläggningar inklusive behållare för tvättvatten och förorenat dagvatten ska vara utformade så att det inte finns risk för förorening av yt- och grundvatten.
7. Lagringskapaciteten ska minst motsvara en gödselsproduktion för 10 månader. Undantag kan medges av tillsynsmyndigheten. Ansökan om undantag ska göras senast den 1 november, året före det år som undantag behövs.
8. Tvättvatten som uppkommer vid rengöring av stallar samt förorenat dagvatten från utlastningsytor och andra hårdgjorda ytor i anslutning till anläggningen ska samlas upp i behållare och det ska finnas möjlighet att lagra vattnet i minst 10 månader. Spridning ska ske i fält.
9. Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd. Vid lagring hos mottagare av fastgödsel, får gödseln alternativt lagras under annan tät täckning.
10. Lagring av stallgödsel i fält, så kallad stuka, får inte ske. Vid omlastning av stallgödsel får den dock tillfälligt lagras i högst 5 dagar på det fält där gödseln ska spridas dock på ett avstånd av minst 150 m från bostadshus, vattentäkt och vattendrag.

Spridning av stallgödsel och tvättvatten

11. På spridningsareal som ligger i högsta fosforklass enligt gällande markkarteringskarta, ska stallgödselgivorna begränsas till rekommenderad fosforgiva för aktuell gröda.
12. Under tiden 1 augusti – 30 november får spridning endast ske inför sådd av höstoljeväxter alternativt till etablerad vall.
13. Spridning ska ske i sammanhängande perioder. Hänsyn ska tas till rådande och förväntade väderleksförhållanden så att minsta möjliga näringsförlust och olägenhet för närboende uppstår. Spridning under lördagar, söndagar, helgdagar eller helgdagsaftnar ska så långt möjligt undvikas.
14. Efter spridning ska nedbrukning ske noggrant och snarast; dock senast inom 12 timmar, såvida inte spridning sker i växande gröda.
15. Spridning får inte ske närmare vattendrag eller vattenförande dike än 10 meter. Om exakt spridningsteknik (exempelvis bandspridning eller direktmyllning) används kan skyddsavståndet minskas till 6 meter.

16. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare enstaka bostadshus än 75 meter utan innehavarens medgivande. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare tätbebyggt område än 200 meter. Spridning av stallgödsel får inte ske närmare vattentäkt än 50 meter. Särskild försiktighet ska iakttas där markytan lutar mot en vattentäkt liksom i de fall där åkermarken regelmässigt översvämmas vid snösmältning eller riklig nederbörd.
17. Produktionen ska vara anpassad till den tillgängliga spridningsarealen. Alternativt ska nya arealer eller annan motsvarande avsättning säkerställas via skriftliga avtal om inte egna eller arrenderade arealer är tillräckliga.

Kemiska produkter och avfall

18. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras så att spill och läckage inte kan nå dag- eller spillvattenledningar och så att förorening av mark, ytvatten eller grundvatten inte kan ske. Förvaringen ska ske på yta som är ogenomsläpplig för de aktuella ämnena, försedd med invallning eller annan konstruktion till skydd mot utsläpp samt i övrigt utformad så att nederbörd inte samlas. Uppsamlingsvolymen inom respektive yta ska minst motsvara den största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares volym.
19. Döda djur ska förvaras på ett betryggande sätt från smittspridnings- och luktsynpunkt innan förbränning.

Kontroll av verksamheten

20. Buller från verksamheten får inte överskrida högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

helgfria måndagar-fredagar	kl. 06.00-18.00 50 dB(A)
natttid	kl. 22.00-06.00 40 dB(A)
övrig tid	45 dB(A).

Momentana ljud natttid (kl. 22.00-06.00) får utomhus vid bostäder högst uppgå till 55 dB(A).

De angivna värdena ska kontrolleras genom mätning vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar eller genom mätning vid berörda bostäder (immissionsmätning). Kontroll ska ske när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

21. Vid hämtning av slaktfärdiga djur är tomgångskörning för drift av klimatanläggning i hämtningsfordonen förbjuden. Stallen ska vara utrustat med elektriska uttag för anslutning av fordonens klimatanläggningar.

Energianläggning

22. Utsläpp av stoft i rökgaserna från bibränsleanläggningen får inte överstiga 200 mg/Nm³ torr gas vid 6 % O₂. Kontroll ska ske senast sex månader efter att anläggningen tagits i drift och därefter när tillsynsmyndigheten anser att kontroll är befogad.

Kontroll av verksamheten

23. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska, förutom att ge svar på hur kontroll ska ske av tillståndets villkor, även omfatta bland annat påverkan på vattenrecipienten samt ange hur verksamheten kontrolleras med

avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast sex månader efter det att detta tillstånd har tagits i anspråk.

24. Fullständig markkartering ska göras minst en gång vart tionde år med avseende på fosfor, kalium och pH.
25. Vart tredje år ska en växtnäringsbalans med avseende på fosfor och kväve upprättas för verksamheten med start verksamhetsåret 2017. Växtnäringsbalansen ska skickas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
26. Stallgödselets torrsubstanshalt (ts-halt) och innehåll av växtnäring (totalkväve, ammoniumkväve och fosfor) ska bestämmas genom analys minst två gånger per år. Resultaten ska lämnas till tillsynsmyndigheten i samband med den årliga miljörapporten.
27. Spridning av stallgödsel ska ske enligt en årligen upprättad gödslingsplan grundad på aktuell markkartering, grödornas behov och aktuell gödselanalys alternativt en balansberäkning. Gödslingsplanen ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten till tillsynsmyndigheten.
28. Tillståndsinnehavaren ska informera de parter där avtal om lagring, spridning eller annan avyttring av stallgödsel ingåtts, om följande:
 - a. de villkor som gäller för lagring och spridning av stallgödsel enligt detta tillstånd
 - b. aktuella analysresultat för stallgödselet.

Tillståndsinnehavaren ska rapportera till tillsynsmyndigheten vilka som har tagit emot eller köpt gödsel. Vidare ska det framgå vilken mängd och datum för leveranser av gödsel som varit aktuella vid varje enskilt tillfälle. Rapporten ska lämnas in tillsammans med den årliga miljörapporten.

Övrigt

29. Förändringar i gödselhanteringen ska i god tid anmälas till tillsynsmyndigheten.
30. Om djurhållningen ska upphöra på fastigheten ska detta i god tid anmälas till tillsynsmyndigheten. Om det finns behov får tillsynsmyndigheten efter anmälan föreskriva att en avvecklingsplan ges in.

Länsstyrelsens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att Miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas.

Tillåtlighet

Planförhållanden och val av plats

Fastigheten Storkila 1:47 är belägen i en jordbruksbygd. På fastigheten bedriver bolaget slaktkycklingproduktion vid gårdscentrum Brestorp, som nu också är plats för den planerade utökningen. Nuvarande produktion på Brestorp är tillståndspliktig och bedrivs med tillstånd från 2003. Ett beslut om ändring av tillståndet fattades 2010 som bland annat medgav en utökad verksamhet.

Tillstånden avser djurhållning där antalet slaktkycklingar som högst får uppgå till 157 000 vid varje tillfälle.

Brestorp ligger mellan Mariestad och Hova, närmare bestämt 22 km nordöst om Mariestad. Enligt ansökningshandlingarna framstår det att det finns sex närboende inom 500 meters radie från gårdscentrum utöver gårdens egna bostäder. Enligt samrådsredogörelsen har samtliga dessa fått ett särskilt informationsblad som delats ut vid personligt besök. Därutöver har övriga närboende och berörda meddelats via annons i lokaltidning. Länsstyrelsen finner mot denna bakgrund att ägarna till de bebyggda fastigheterna inom 500 meters radie samt övriga berörda har blivit informerade om planerna.

En närboende, med bostadshus 250 meter sydöst om gårdscentrum, har påtalat olägenheter i form av vibrationer från vägtransporter, ljud från värmecentralen och lukt. Bostadshuset ligger i anslutning till mindre väg som förbinder allmän väg (E20) med verksamheten. Ytterligare en närboende, med bostadshus 200 meter sydväst om gårdscentrum, har också påtalat olägenhet i form av ljud från värmecentralen. När det gäller ljud från värmecentralen påpekar bolaget att leverantören av utrustningen nu har justerat denna och därmed fått ner ljudnivån. Bolaget fortsätter dock att följa upp denna faktor.

Enligt planerna ska det nya stallet enligt alternativ A (huvudalternativet) byggas i skogsområdet omedelbart norr om befintligt gårdscentrum. Stallet ska orienteras i samma längdriktning som det befintliga stallet. Stallarna åtskiljs av en transportväg. Alternativ B ligger direkt väster om och parallellt med det befintliga stallet. Skillnaderna mellan alternativen är av begränsad betydelse. Båda alternativen medför att det planerade stallet i stort kommer att döljas av skog eller befintligt stall. Det förordade huvudalternativet (alternativ A) tillstyrkes.

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det enligt 2 kap 6§ miljöbalken väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Vidare framgår att tillstånd inte får ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Verksamhetsområdet omfattas inte av detaljplan. Gårdscentrum Brestorp ligger 3,4 km sydväst om närmaste detaljplanelagda område, Hova. Nuvarande spridningsareal för stallgödsel under eget bruk omfattas inte heller av detaljplan. Den planerade verksamheten är förenlig med kommunens översiktsplan. Varken gårdscentrum eller den egna spridningsarealen berörs av biotopskydd. Närmaste Natura 2000-område, *Bete vid Storhultabäcken*, uppgår till 2,32 hektar och avser art- och habitatsdirektivet. Avståndet från gårdscentrum till Natura 2000-områdets närmaste del är 4,3 km.

Transporter på enskild väg

Länsstyrelsen anser att de olägenheter från den befintliga verksamheten som pekats av några närboende under samrådet, måste få en hållbar lösning vid utökning av verksamheten. Det kan inte uteslutas att olägenheter som exempelvis markvibrationer från transporter kan komma att öka ytterligare vid en utökning av verksamheten.

Av bolagets kompletteringar av MKB framgår att antalet externa transporter beräknas att öka från nuvarande 275 till 550 st. per år. Av kompletteringen kan

beräknas att 60 – 64 % av dessa transporter utgörs av inkommande fodertransporter och utgående transporter av slaktfågel. Bolaget åtar sig att inga intranporter av foderkoncentrat ska förekomma nattetid (kl. 22.00 – 06.00). Hälften av alla uttransporter av slaktfågel kommer emellertid fortsatt att behöva ske nattetid, vilka kan beräknas till i genomsnitt 105 transporter per år. Bolaget kommer att uppmana alla förare av externa transporter att köra försiktigt förbi närliggande fastigheter. Bolaget åtar sig att göra en noggrann uppföljning av vägunderhållet och utföra det i egen regi vid minsta behov.

Transporterna är en följdverksamhet av djurhållningen på Brestorp och de bidrar uppenbarligen både till olägenheter i form av vibrationer och buller, som till ett ökat slitage på vägen. Den aktuella anslutningsvägen mellan allmän väg (E20) och gårdscentrum ingår i *Storkila nya vägsamfällighet*. Det framgår av bolagets kompletteringar i ärendet att den bidragsberättigade vägen omfattas av besiktning vart femte år. Länsstyrelsen konstaterar dock att denna besiktning i sig inte är en garanti för att olägenheter i form av markvibrationer förebyggs och begränsas.

Det särskilt uppmärksammade vägavsnittet ligger i slutet av den drygt 500 meter långa raksträckan från E20 räknat och upp mot gårdscentrum. En bostadsfastighet ligger i direkt anslutning till vägavsnittet. Länsstyrelsen bedömer att olägenheterna med markvibrationer kan begränsas med en jämn och väl underhållen väg bana i kombination med en låg och jämn fordonshastighet förbi bostadsfastigheten. Länsstyrelsen anser att regelbundet underhåll av vägavsnittet är en avgörande åtgärd för att behålla vägbanan jämn och i övrigt i ett sådant skick att markvibrationer förebyggs.

Ett alternativ till denna åtgärd är att bolaget i samverkan med vägsamfälligheten låter förstärka det aktuella vägavsnittet i anslutning till fastigheten och förse det med en beläggning såsom asfalt eller motsvarande. Detta alternativ skulle innebära en investering, men ska ställas mot ett annars återkommande behov av vägunderhållskostnader i form av material, maskiner och arbetsinsats. Med ett väl förstärkt och belagt vägavsnitt förväntas också standarden bli bibehållen även vid längre tider av otjänlig väderlek som annars tillfälligt skulle försvåra eller omöjliggöra åtgärder för att underhålla grusvägen.

Vattenverksamhet

Bolaget har efter kompletteringsbegäran redovisat uppgifter om förväntad vattenförbrukning och dess bedömda påverkan på enskilda intressen. Bland annat framgår att vattenbehovet beräknas öka från 15 till 30 m³ per dygn i genomsnitt, med ett förväntat maximalt dygnsuttag på 80 m³. Närboende finns med egna vattentäkter på drygt 100 meters avstånd från bolagets vattenbrunnar. Bolaget menar att de närboende inte kommer att påverkas av det utökade vattenuttaget, men har inte närmare visat på vilka grunder det antagandet är gjort. Bolagets egna brunnar är 60 respektive 120 meter djupa.

Länsstyrelsen anser därför med nuvarande kunskapsunderlag att det med de inlämnade uppgifterna och med kännedom om hydrologiska och geologiska förhållanden på platsen, ändå inte går att utesluta att enskilda intressen kan komma att skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Tillståndsplikt får därför anses råda för vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § miljöbalken. Tillstånd söks hos Mark- och miljödomstolen i Vänersborg. Normalt ska då också en ansökan om tillstånd för djurhållning prövas samtidigt av Mark- och miljödomstolen.

Om det kan visas att verksamheten uppenbart kan ske utan att varken allmänna eller enskilda intressen kommer till skada behövs inget tillstånd enligt 11 kap. 12 § miljöbalken. Huruvida tillstånd behövs eller inte ankommer på sökanden att påvisa.

Vattenförekomst och miljökvalitetsnorm

Bolaget har redovisat vattendrag *Friaån – Horsklippan till Björkulla* som det vattendrag som avvattnar verksamhetens gårdscentrum och spridningsareal för stallgödsel. Man har också redovisat aktuell miljökvalitetsnorm (MKN) som bland annat innebär en *otillfredsställande* ekologisk status för detta vattendrag (fastställd 2009). Länsstyrelsen konstaterar dock att verksamheten i högre grad omfattas av ett intilliggande delavrinningsområde och att det är vattendraget Sågbäcken med tillflöden som mer direkt avvattnar verksamhetens område inkl. den arrenderade marken på Gasstorp 1:42. Sågbäcken har en nordligare sträckning än Friaån, men de går slutligen samman i gemensamt flöde strax väster om Norrkvarn; sex kilometer sydväst om Brestorp gårdscentrum.

Sågbäcken har en fastställd *måttlig* ekologisk status från 2009. Kvalitetskravet god ekologisk status skulle nås till 2021. På grund av övergödningens problematik kan dock inte denna status förväntas nås till 2021 och vattenförekomsten har istället fått tidsfrist till 2027. En stor del av de planerade åtgärderna mot övergödning behöver ändå genomföras till före 2021.

I föreliggande MKB med kompletteringar redovisas åtgärder som ska vidtas i verksamheten för att inte påverka MKN för vatten negativt. Där framgår bland annat följande åtgärder:

- direkt transport av fastgödsel på växelflak till det nya stallgödsellagret eller till externa gödselmottagare. Alternativt sprids gödseln direkt på egen eller kontrakterad åkermark; främst under vår och sommar.
- samla upp rengörings- och spolvatten från djurstallar samt förorenat dagvatten från s.k. utlastningsplattor till uppsamlingsbrunnar, i samband med utslaktning och utgödsling.
- sprida fastgödsel och tvättvatten i växande gröda eller på öppen odlad mark med påföljande snabb nedbrukning av gödseln.
- sprida gödsel enligt en årlig gödslingsplan.
- anlägga och upprätthålla skyddszoner om minst sex meters bredd längs med vattendrag.

Länsstyrelsen konstaterar att lagring av denna typ av fastgödsel i en lagringshall med tak medger att gödseln kan hållas torr, vilket är en förutsättning för att begränsa växtnäringens förluster och luktolägenheter. Med anläggning av hårdgjorda ytor samt dränering och rutiner för renhållning av dessa ytor motverkas förluster av växtnäring till omgivningen. Genom att sprida fastgödsel som åtföljs av nedbrukning en kort tid efter, förbättras kontakten mellan gödsel och jord. Kontakten mellan gödsel och jord minskar riskerna för växtnäringens läckage, såväl till luft som till mark och vatten. Gödslingsplanen är ett verktyg som medför att gödslingen planeras och ställs i förhållande till markens och grödans behov. En skyddszon är en ständigt gräsbevuxen markremsa i nära anslutning till och längs

med exempelvis öppna vattendrag. Genom ständig förekomst av gröda närmst vattendraget kan läckage av näring begränsas.

Länsstyrelsen bedömer att med de åtaganden som sökanden beskrivit och med de villkor som föreslås, kommer de begränsade utsläppen till vattenrecipient inte att inverka negativt på möjligheterna att nå MKN för berörda vattenförekomster.

Den planerade verksamheten innebär inte någon risk för att skada något riksintresse för kulturvård, naturvård eller annat ändamål. Verksamheten får även anses vara förenlig med god hushållning av mark.

Bortsett från de hittills inte fullt belysta konsekvenserna av beräknat vattenuttag, bedömer Länsstyrelsen att den i ansökan föreslagna lokaliseringen i övrigt kan godtas då inga påtagliga störningar bedöms uppkomma om de skyddsåtgärder som föreskrivs följs.

Motivering av tillståndets omfattning m.m.

Industriutsläppsförordningen

Länsstyrelsen bedömer att den motivering bolaget gett till varför en statusrapport inte behöver upprättas är tillräcklig.

Länsstyrelsen bedömer att bolaget i stort uppfyller kraven i det vägledande referensdokumentet *IPPC, Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Poultry and Pigs (July 2003)*.

Motivering av villkor

För de villkor som bedöms utgör vedertagen praxis eller rymmas inom bolagets åtaganden ges ingen speciell motivering.

Villkor 4 – stallar

Ett av de svenska miljö kvalitetsmålen är "Ingen övergödning". Övergödning orsakas bland annat av ammoniakavgång, där jordbrukets djurhållning svarar för huvuddelen av de svenska utsläppen. Den aktuella verksamhetens storlek gör att det är angeläget att begränsa utsläppen från anläggningen. Genom att använda bästa möjliga teknik kan ammoniakavgången minska. Ammoniakutsläppen via ventilationsluften är i hög grad beroende av temperatur, utgödslingsintervall och ventilationsstyrning.

Villkor 7 – lagring av stallgödsel

Enligt ansökan kommer lagringskapaciteten på Brestorp inte att räcka för lagring av den stallgödsel som motsvarar minst 10 månaders stallgödselproduktion. Utbyggnad av befintlig lagringskapacitet är inte planerad. Erforderlig lagringskapacitet för stallgödseln har därmed beräknats uppgå till 2 900 m³ utöver ströbäddslagring i stallet. Befintlig lagringshall uppges klara 1 800 m³. En betydande del, drygt en tredjedel av den årligen producerade stallgödselmängden har uppgivits att behöva lagras och spridas utanför gården. Kravet på minsta lagringskapacitet framgår av förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, vilket för närvarande innebär utrymmen som minst motsvarar en gödselproduktion under 10 månader.

Sökanden ansvarar för att tillräcklig lagringskapacitet finns tillgänglig. Behovet som överstiger gårdens egen lagringskapacitet, kommer enligt ansökan istället att

täckas av lagringsutrymmen som finns tillgängliga hos mottagare av gödsel från verksamheten. Om det inte sker måste djurhållningens omfattning anpassas till tillgänglig lagringskapacitet. Sökanden ska säkerställa för tillsynsmyndigheten att det finns tillräcklig lagringskapacitet tillgänglig för att kunna få undantag från kravet på full lagringskapacitet på gården.

För att få möjlighet att få undantag från regeln om minsta lagringskapacitet och därmed inte behöva bygga för hela detta lagringsbehov, måste sökanden kunna styrka i förväg att ingångna avtal om lagringskapacitet finns tillgängliga. Länsstyrelsen anser att det är skäligt att en ansökan om nytt undantag med bifogade kopior av gällande skriftliga avtal ska göras senast två månader innan det årsskifte, då nya avtal måste vara ingångna.

Villkor 8-10 – lagring av stallgödsel och tvättvatten

Lagringsutrymme med tak och väggar förhindrar uppfuktning av den torra gödseln och minskar luftrörelser i gödsellagret. Genom att hålla fastgödsel från fjäderfä torr även under lagringsperioden, kan växtnäringssläckage i form av ammoniakavgång samt lukt begränsas.

Lagring i stuka medför ökad risk för utlakning av växtnäring till marken och ammoniakavgång till luften. Lokalt under stukan kan höga koncentrationer av växtnäring ansamlas, vilket kan leda till utlakning via dräneringsvatten.

Villkor 11-16 – spridning av stallgödsel och tvättvatten

Ett redan högt fosforinnehåll i marken medför en ökad risk för näringsläckage vid tillförsel av ytterligare fosfor genom stallgödelspridning. Jordbruksverket anger bland annat i sina rekommendationer att ingen fosfortillförsel ska ske i fosforklass V, med undantag för begränsad tillförsel vid odling av några enstaka grödor såsom fodermajs och potatis.

Enligt ansökan utgör den egna arealen för närvarande 117 hektar (ha), inkl. arrenden. Den arealen kommer inte att utökas direkt trots utökad verksamhet. Istället kommer det utökade behovet av spridningsareal att täckas genom avtal om avsättning. Enligt växtodlingsplanen för den egna arealen sker spridning av stallgödsel i på våren, vilket också är fördelaktigt då växtnäringen i gödseln tillförs när grödans behov är högt och risken för läckage är mindre. Med minskat läckage minskar också risken för negativ miljöpåverkan. I verksamhetens befintliga tillstånd finns ett villkor som lyder:

Under tiden 1 augusti-30 november får spridning av stallgödsel endast ske inför sådd av höstoljeväxter alternativt till etablerad vall. Tillsynsmyndigheten kan i det enskilda fallet medge undantag.

Länsstyrelsen motiverade villkorsförslaget, som senare fastställdes i tillståndet, med att det då var angeläget att minska kväveutsläppen till Vänern, för att minska övergödningens problematiken. Erfarenheter från forskning och praktik hade också visat att gödsling innan höstsådd medför betydande risker för kväveutlakning. Höstspredning skulle därför begränsas för att minska läckaget av kväve. Dock ansågs gödsling av vall eller inför sådd av höstoljeväxter kunna accepteras, vilket är en följd av att dessa grödor har betydligt bättre förutsättningar att ta upp växtnäring på hösten än vad höstsådd spannmålsgröda har. Dessa samband stöds också i Jordbruksverkets skrift *Gödsel och miljö 2014*.

Länsstyrelsen anser att ovan beskrivna motiv fortfarande är skäligen, men också det faktum att Sågbäcken uppvisar övergödningsproblematik med fosforpåverkan. Det är därför skäligt att även fortsatt ha en liknande begränsning av stallgödselspridning på hösten. Av ansökan framgår dessutom att den egna arealen och därmed även den mängd stallgödsel som ska spridas, inte kommer att utökas i nämnvärd omfattning. Det är därför en rimlig slutsats att fortsatt stallgödselspridning på våren är genomförbar.

Därutöver uppgår normalt den lättillgängliga kvävemängden i kycklinggödsel till ca 10 kg per ton enligt Jordbruksverkets schabloner. Därtill kommer även en mängd organiskt bundet kväve, vilket gör att kvävetillförseln blir förhållandevis hög redan vid låga givor, i ton stallgödsel räknat. Om givan i det läget ska begränsas till behovet hos en spannmålsgröda på hösten, så närmar man sig en gräns där spridningsjämnheten sannolikt blir lidande med den här typen av stallgödsel och tillgänglig teknik för gödselspridning. Risken för växtnäringsförluster ökar därmed igen trots avsikten att sänka givan.

Sökandens yrkande på att få sprida stallgödseln inför all höstsådd, med begränsning av kvävegivan till vad respektive gröda kan ta upp, tillstyrks därmed inte.

Nedbrukning är en effektiv metod för att minska ammoniakavgång, luktstörningar och öka växtnäringsutnyttjandet efter spridning.

Med en spridningsfri zon intill vattendrag minskar risken för växtnäringsläckage genom antingen direkt spill av gödsel i vattendraget eller indirekt genom ytavrinning till vattendraget. Bandspridning eller direktmyllning av tvättvatten, eller annan pumpbar gödsel, möjliggör en betydligt bättre kontroll av spridningsbilden än vad som är möjligt vid bredspridning.

Villkor 20 – buller

Bullervillkoret är uppdaterat mot bakgrund av Naturvårdsverkets vägledning. Det innebär att tidsperioden för natt är ändrad till kl. 22-06. Tidigare var den kl. 22-07. Villkorsutformningen bygger också på att de värden som anges i villkoret är utformade som begränsningsvärden, vilket är vedertagen utformning för liknande verksamheter.

Villkor 22 – energianläggning

Eldning av fasta bränslen, såsom biobränslen, ger upphov till förhållandevis stora stoftmängder som kan ge olägenheter för närboende. Begränsningsvärdet 200 mg/Nm³ torr gas är normalt för utsläpp av stoft från enskilda pannor för fasta bränslen utanför tätort, där den tillförda effekten uppgår till 500 - 3 000 kW. Begränsningsvärdet kräver normalt multicyklon som reningsutrustning.

Villkor 23 – kontroll av verksamheten

När det gäller den del av kontrollprogrammet som omfattar kontroll av påverkan på vattenrecipienten kan medverkan i områdets samordnade recipientkontroll vara ett alternativ till enskild kontroll.

Övrigt

Skyddszoner

Länsstyrelsen anser att användning av slaktkycklingsgödsel som är rik på växtnäring i växtodlingen kräver särskilda hänsyn vid spridning för att begränsa

läckage till omgivningen. Av ansökan och med en komplettering till denna, framgår att sökanden åtar sig att anlägga bevuxna skyddszoner, minst sex meter breda, på åkermark utmed vattendrag och öppna och vattenförande diken som är utmärkta på den topografiska kartan. Skyddszonerna ska vara ständigt gräsbevuxna och får brytas för ny insådd högst en gång vart femte år.

Normalt sett kan Länsstyrelsen föreslå ett särskilt villkor om skyddszoner, när det är påkallat. I det här fallet har sökanden själv i sin ansökan åtagit sig åtgärden. Åtagandet är formulerat så att det överensstämmer med vad Länsstyrelsen normalt skulle föreskriva. Det föreligger därför inte något behov av att fastställa ett särskilt villkor som skulle ta upp samma sak, då sökanden åtagit sig denna åtgärd frivilligt.

Villkoren i övrigt överensstämmer med vad som är brukligt vid fjäderfåanläggningar med liknande storlek och omgivning. Villkoren är föreslagna för att begränsa verksamhetens påverkan på omgivande bebyggelse och miljö. Länsstyrelsen bedömning är att övriga villkor är befogade i detta enskilda fall.

Miljö- och byggnadsförvaltningen för Mariestads, Törebodas och Gullspångs kommuner i samarbete

Miljö- och byggnadsförvaltningen vill särskilt lyfta ett klagomål på lastbilstransporter till och från anläggningen. Hanna Djapo (boende på Brestorp 3, 548 92 Hova) inkom 2015-06-04 med klagan om markvibrationer som stör deras sömn. Det rör sig om 1-2 lastbilstransporter i veckan som väcker Hanna och hennes sambo så tidigt som klockan fyra på morgonen. Paret bor längs den huvudsakliga tillfarsvägen och är alltså grannar med Ivarhag.

Förvaltningen har upplyst Jens Ivarhag om detta som då lät grusa upp vägen förbi klagandens hus. Då upplevde klaganden att vibrationer och ljud minskade. Förvaltningen har med anledning av Länsstyrelsens remiss följt upp med ett återbesök (2016-03-09) och kunde då konstatera att vägen försämrats sedan grusningen. Vägen var nu gropig och nedkörd. Klaganden påtalade att det också inneburit att störningen intensifierats.

Det är förvaltningens ståndpunkt att det är önskvärt att en ev. alternativ tillfartsväg utreds bättre. Förvaltningen betraktar det som risk för att en potentiell olägenhet förvärras då verksamheten utökas med fler transporter.

Trafikverket

Trafikverket konstaterar att anläggningen ansluter till väg E20 via enskilda vägar och att anslutningarna är försedda med vänstersvängfält. Trafikverket har inget att erinra mot sökt tillstånd.

Räddningstjänsten Östra Skaraborg

Räddningstjänsten har inget att erinra gällande aktuell ansökan.

Sökandens bemötande av yttranden

Komplettering av ansökan

Ändringsförslag för ansökan om tillstånd

Sökanden föreslår följande lydelse i ansökans avsnitt 2.1: *Ansökan avser tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för att på fastigheten Storkila 1:47 i Hova socken, Gullspångs kommun bedriva slaktfågelproduktion dels i ett befintligt stall omfattande 178 000 kycklingar (7 000 m² * 38 kg/m² / 1,5 kg/kyckling) och dels i ett nytt stall omfattande 152 000 kycklingar (6 000 m² * 38 kg/m² / 1,5 kg/kyckling).*

Motivering

Ivarhag Lantbruk AB levererar sina slaktkycklingar till Kronfågel AB, som fortlöpande anpassar slaktkycklingproducenternas uppfödningssmodeller till aktuell efterfrågan. Tidigare har modellen med en insättning och ett utslaktningstillfälle dominerat. Under senare år har dock så kallad delad slakt införts med ett första utslaktningstillfälle vid medelvikten (målvikten) 1,65 kg och ett andra utslaktningstillfälle för resterande kycklingar vid medelvikten (målvikten) 2,25 kg. Foderkvoten för kycklingar vid det första utslaktningstillfället är 1,53 och för det andra utslaktningstillfället 1,66.

En tredje uppfödningssmodell kan bli aktuell med en första delutslakt vid medelvikten 1,50 kg och en slututslakt vid medelvikten 2,15 kg. Foderkvoterna minskar vid denna uppfödningssmodell till 1,50 respektive 1,63, dvs med ca 2 %. Samtidigt förkortas tiden för en uppfödningssomgång med en dag vilket skulle kunna medge ca 2 % ökad produktion. De båda uppfödningssmodellerna med delad slakt ger alltså samma gödselproduktion.

Den tredje uppfödningssmodellen med lättare kycklingar vid slakt medför att tillståndet bör ökas till 330 000 (13 000 m²*38 kg/1,5 kg) platser.

Underlag

Uppfödningstider

1,5 kg = 29 dagar; 1,65 kg = 30 dagar; 1,7 kg = 30,5 dagar; 2,25 kg = 36,5 dagar; 2,5 kg = 39,5 dagar.

Gödselproduktion och fosforutsöndring

Den tidigare redovisade gödselproduktionen och fosforproduktionen i miljökonsekvensbeskrivningen kommer inte att överskridas.

Ammoniakavgång

Ammoniakavgångens storlek kommer inte att påverkas (troligen blir den något mindre p.g.a. den bättre foderkvoten).

Transportbehov

Den totala produktionen räknat i kg blir oförändrad och det blir därför ingen förändring av transportbehovet för både slaktdjurstransporter och inköpta fodermedel.

De båda uppfödningssmodellerna med enbart slutslakt vid 1,7 kg och delad slakt med 1,65 respektive 2,5 kg kommer troligen att vara helt dominerande. Den delade slakten med 1,5 respektive 2,25 kg blir troligen mera ovanlig.

Angående Länsstyrelsens yttrande

Tillståndets omfattning, sid 1

Sista meningen bör formuleras enligt följande:

Djurhållningen får omfatta högst 292 000 platser för slaktkycklingar med avseende på slaktvikt 1,7 kg/kyckling.

Transporter på enskild väg, sid 6-7

Våren 2016 har varit ovanligt blöt och detta i kombination med långvarig tjällossning har lett till en försämrad standard på aktuell vägsträcka. Standarden har dock inte varit sämre än vid andra vägsamfälligheters. Under april har bärlagret kraftigt förstärkts på aktuell vägsträcka. I den berörda vägkorsningen kommer ett elskåp att flyttas och därmed blir svängen vidare vilket medför en mjukare transportbilskörning.

Vattenverksamhet, sid 7-8

Allmänt

Enligt uppgift från Hova Rörledningsaffär AB (verksam sedan mer än 50 år i området) och Janssons Brunnsborring i Hova (verksam sedan mer än 10 år) har ett antal brunnar – de flesta för hushållsuttag – borrats inom en km från anläggningen. Brunnsdjupen har varierat mellan 40 och 120 meter och de uppmätta kapaciteterna uppgår till mellan 900 och 16 000 liter per timme.

Egna och närbelägna brunnar

Bifogad situationsplan (se bilaga 2) visar läget för egna och grannars vattenbrunnar. Vattenförsörjningen till djurstallarna sker för närvarande genom följande två befintliga brunnar:

- *Egen brunn (1)*
Djupborrad brunn (60 m) från 1977. Uppmätt kapacitet >7 000 liter/tim (vattentillgången är så stor att kapaciteten inte gick att bestämma).
- *Egen brunn (2)*
Djupborrad brunn (120 m) från 2015. Uppmätt kapacitet 5 000 liter/tim.

Det finns därutöver fyra brunnar hos närmaste grannar enligt följande:

- *Brunn 1 (Storkila 1:50);* grävd brunn
- *Brunn 2 (Storkila 1:18);* djupborrad brunn
- *Brunn 3 (Storkila 1:14);* grävd brunn
- *Brunn 4 (Storkila 1:50);* djupborrad brunn.

Uppmätta kapaciteter

Kapaciteten i brunn 1 har visat sig klara ett dygnsuttag på minst 80 m³ (slaktkycklingproduktion 60 m³; ogrässpjuta 20 m³). Brunn 2 har vid ett test våren 2016 visat sig klara ett motsvarande dygnsuttag på minst 60 m³. Vid detta uttag har vattnet i brunn 1 runnit över och ut i dräneringen. Efter rekommendation från en geologisk firma har både brunn 1 och brunn 2 belastats med vardera ett vattenuttag på 80 m³ per dygn. Vid denna belastning i brunn 1 låg vattenpelaren (grundvattennivån) i brunn 2 på 1,5 meters djup. Vid motsvarande belastning i brunn 2 har vatten runnit över i brunn 1 och där låg vattenpelaren på 1,7 meters djup. Under den aktuella provperioden har inga förändringar skett i grävda och borrade brunnar i närområdet.

Planerad kapacitetsökning

Nuvarande vattenkapacitet från de befintliga två brunnarna är tillräcklig för att täcka vattenbehovet även för den planerade utökningen av slaktkycklingsproduktionen. Det är dock viktigt att kunna försäkra sig mot eventuella pumphaverier. Därför kommer en ny djupborrad brunn (brunn 3) av säkerhetsskäl att tas upp i den vattenförande grusåsen väster om stallarna, se de två alternativa placeringarna i situationsplanen. Därmed är vattentillgången mycket säkrad och med en kapacitet som troligen överstiger andra motsvarande anläggningars. De tre brunnarna kommer att seriekopplas så att de startas i nummerordning.

Vattenuttag i grannbrunnar

Tack vare brunn 3 minimeras kommande risker för störningar i grannarnas vattentillförsel. Det är också fullt möjligt att borra nya brunnar och dra ledningar på den egna fastigheten till grannfastigheter som mot förmodan skulle påverkas av företagets utökade vattenuttag.

Slutsats

Med stöd av ovanstående uppgifter anser vi att vattenverksamheten med nuvarande förutsättningar och planerad uppläggning kan ske utan skada för aktuella intressen och därför behövs inget tillstånd enligt 11 kap. 12 § miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att sökanden har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Miljöprövningsdelegationen finner att inlämnad miljökonsekvensbeskrivning, efter gjorda kompletteringar, uppfyller kraven och kan godkännas enligt 6 kap. 9 § miljöbalken.

Tillåtlighet

Miljöprövningsdelegationen delar i allt väsentligt Länsstyrelsens bedömning vad gäller verksamhetens tillåtlighet och förslag till villkor. Länsstyrelsens förslag till reglering av tillståndets omfattning och villkor i stort, är rimliga utifrån verksamhetens beräknade miljöpåverkan. Delegationen har samtidigt beaktat inkomna synpunkter från sökanden om viss förändring av ursprungligt yrkande angående tillståndets omfattning och den motivering som lämnats, vilket diskuteras vidare under rubriken *Tillståndets omfattning* nedan. Verksamheten är i övrigt förenlig med gällande kommunala planer och bedöms kunna bedrivas utan att oacceptabel störning uppkommer för närboende eller på omgivande natur- och kulturvärden.

Förändringen av det ursprungliga yrkandet, innebar en ökning av den planerade djurhållningen från 292 000 till 330 000 djurplatser, givet oförändrad produktionsyta, med hänvisning till att olika uppfödningssmodeller kan komma i fråga. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att ansökan är kungjord med uppgift

om det lägre antalet platser, men den senare ändringen bedöms så begränsad ur miljösynpunkt att det inte ansågs motiverat att kungöra ansökan en gång till.

Miljöprövningsdelegationen finner utifrån samrådsredogörelsen att störningar från verksamheten för två av de närboende, har präglats av hög ljudnivå från verksamhetens värmecentral. En av de närboende har även påtalat att markvibrationer, till följd av eftersatt vägunderhåll i kombination med tunga transporter till och från verksamheten utgör olägenhet i nuvarande verksamhet.

Av tillsynsmyndighetens yttrande framgår att klagomål framförts angående markvibrationer från transporter till och från verksamheten nattetid ett par gånger i veckan. Av yttrandet framgår också att underhåll av vägen, genom grusning, medförde att såväl vibrationer som ljud minskade. Samtidigt bekräftades att när vägbanan åter försämrades, intensifierades störningarna åter igen.

Enligt Miljöprövningsdelegationens uppfattning kan olägenheter av tunga transporter förbi närboende komma att öka, med tanke på såväl den förväntade fördubblingen av antalet transporter som att transporterna i större omfattning kommer att bestå av större och mer fullastade fordon.

Bolaget har emellertid i kompletteringar till ansökan och MKB meddelat åtgärder för att förebygga och minimera vibrationer från transporter genom extra uppmärksamhet med vägunderhållet för att undvika ojämnheter i vägbanan nära de närboende. Alla fordonsförare kommer också att uppmanas att köra försiktigt förbi närliggande fastigheter samt att andelen transporter nattetid minskar. Bolaget har också påtalat att ett elskåp i anslutning till den aktuella vägsträckan ska flyttas och därmed tillåta en vidare vägdragning som ska leda till mjukare transportkörningar.

Den tillståndssökta verksamheten utgör också vattenverksamhet i den bemärkelsen att man pumpar grundvatten för att försörja stallar och djur. Av 11 kap. 9 § miljöbalken framgår att vattenverksamhet är tillståndspliktig med det undantaget att tillstånd inte krävs om det är uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (se 11 kap. 12 §). Det är verksamhetsutövaren som har att visa om någon påverkan sker på allmänna eller enskilda intressen.

Vattenverksamhet kan inte prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation utan sådant tillstånd söks istället hos mark- och miljödomstolen. Huvudregeln i miljöbalken är att en verksamhet ska prövas samlad och att prövningen ska avse hela verksamheten (prop. 1997/98:45 del 1 s 168 ff och s 334 ff.). En sådan samlad ansökan som avser tillståndsprövning både enligt 9 kap. och enligt 11 kap. miljöbalken kan, som nämnts ovan, inte prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation utan prövas istället hos mark- och miljödomstol som första instans. En förutsättning för en prövning av Miljöprövningsdelegationen nu är därför att en samtidig prövning av vattenverksamheten inte är nödvändig.

Länsstyrelsen framförde i sitt yttrande, med det underlag som då hittills hade redovisats av bolaget, att det inte gick att utesluta att enskilda intressen kunde komma att skadas men också att om det kan visas att verksamheten uppenbart kan ske utan att varken allmänna eller enskilda intressen kommer till skada behövs inget tillstånd, vilket ankommer på bolaget att påvisa. Bolaget har kommit in med underlag från bl.a. två lokala rörfirmor som översiktligt redovisar förutsättningarna för vattenförsörjning i verksamhetens närområde. Redovisningens slutsats är att vattentillgången bedöms tillräcklig, även för den planerade utökningen. Man

planerar även för en eventuell tredje vattentäkt på fastigheten och bedömer sammantaget att vattenuttag för planerad verksamhet kan ske utan skada för aktuella intressen och att tillstånd enligt 11 kap. 12 § miljöbalken inte behövs.

Det bör noteras att varken Länsstyrelsen eller för den delen Miljöprövningsdelegationen är behöriga att med bindande verkan konstatera att tillstånd till vattenverksamhet inte behövs. Det ligger heller inom inte ramen för denna prövning att bedöma eller pröva påverkan på vare sig allmänna eller enskilda intressen till följd av vattenverksamheten. Fråga nu är istället om Miljöprövningsdelegationen är behörig att pröva ansökan enligt 9 kap. I denna bedömning måste oundvikligen granskas de slutsatser som sökanden själv gjort avseende om vattenverksamheten som bedrivs är tillståndspliktig eller inte. Syftet med en sådan granskning är uteslutande att ta ställning till om Miljöprövningsdelegationen nu är behörig att pröva ansökan om tillstånd enligt 9 kap.

Så som nämnts ovan har sökanden i komplettering övervägt Länsstyrelsens synpunkter och beskriver därvid de bedömningar som gjorts avseende eventuell tillståndsplikt. Miljöprövningsdelegationen bedömer att redovisningen inte är så omfattande som skulle behövas för en fullständig beskrivning av förutsättningarna för den planerade vattenförsörjningen i närområdet. Det finns emellertid heller inga direkta förhållanden som talar emot slutsatsen i redovisningen. Det har inte heller kommit fram något från tillsynsmyndigheten som visar på att verksamhetens hittillsvarande vattenförsörjning haft negativ inverkan på vattentillgången i området. Därutöver har inga synpunkter eller invändningar angående det beräknade vattenuttaget kommit fram från närboende under samråd respektive prövningsprocess. Sökandens bedömning av om vattenverksamheten är tillståndspliktig eller inte och därmed även bedömningen av till vilken prövningsmyndighet ansökan om tillstånd enligt 9 kap. ska riktas kan därför godtas. Miljöprövningsdelegationen finner alltså att prövningen av den planerade djurhållningen enligt 9 kap. miljöbalken kan fortgå och således också att Miljöprövningsdelegationen är rätt forum för ansökan.

Delegationen anser att verksamheten uppfyller de krav som ställs i miljöbalken på lämplig lokalisering, och att tillstånd därmed kan lämnas i enlighet med ansökan.

Tillståndets omfattning

I enlighet med den ursprungliga ansökan yrkades tillstånd för befintlig och utökad slaktkycklingproduktion med en sammanlagd djurhållning om högst 292 000 slaktkycklingar per uppfödningssomgång, motsvarande 292 000 platser för fjäderfån enligt miljöprövningsförordningen. Yrkandet bygger på en given produktionsyta, 13 000 m², och slaktvikten 1,7 kg/kyckling vid en beräknad djurbeläggning av högst 38 kg/m² produktionsyta.

I en sen komplettering till ansökan yrkar sökanden på att ytterligare öka tillståndets gräns för högsta antal platser för slaktkycklingar. I kompletteringen yrkas tillstånd för högst 330 000 slaktkycklingar per uppfödningssomgång, dvs. en ytterligare ökning av platsantalet med 38 000 platser. Sökanden motiverar utökningen med att den gränsen avser de fall då en delad uppfödningmodell används där slakt börjar ske redan vid 1,5 kg slaktvikt. Genom den lägre slaktvikten kan därmed något fler djur få plats i respektive uppfödningssomgång, utan att den beräknade produktionsytan på 13 000 m² behöver överskridas. Inte heller den tidigare

beräkningen av gödselproduktion och fosformängd i gödseln kommer att överskridas enligt sökanden.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att dokumentation i stort sett saknas för hur gödselproduktion och fosforutsöndring från djuren eventuellt ändras som helhet vid byte mellan olika uppfödningssystem. Av ansökningshandlingarna framgår dessutom att lägre slaktvikt, samtidigt medger fler djur per m² golvyta och kortare uppfödningstid. Detta skulle medge utrymme för ökad produktion.

Miljöprövningsdelegationen kan därför ändå inte utesluta att en ökning av antalet djurplatser till följd av ändrad uppfödningssystem, kan medföra en proportionellt ökad gödselproduktion och fosforutsöndring. Det är därför skäligt att verksamhetsutövaren ska kunna uppvisa tillgång till lagringskapacitet och spridningsareal som motsvarar det antal platser som utnyttjas i verksamheten, beroende på vald uppfödningssystem. Av bilaga 4a till MKB är arealbehovet för stallgödselspridning beräknat till 724 ha vid 292 000 platser. Vid ett ev. fullt utnyttjade av tillståndsgivna 330 000 platser ökar arealbehovet till 818 ha till följd av fosforutsöndring från ytterligare 38 000 djurplatser. På motsvarande sätt förväntas mängden djupströgödsel öka vid ytterligare 38 000 platser.

Gällande svensk djurskyddslagstiftning (SJVFS 2010:15) begränsar dock idag djurbeläggning i svenska stallar till högst 36 kg/m² produktionsyta och högst 25 djur/m², förutsatt att uppfödaren är ansluten till ett kontrollprogram. Därmed kommer normalt svenska djurskyddsbestämmelser att begränsa djurhållningen i stallarna innan detta miljötillståndets gräns nås, med avseende på den givna produktionsytan 13 000 m².

Miljöprövningsdelegationen bedömer att förutsättningarna för den yrkade utökningen till 330 000 platser, inte avviker i stort från de miljökonsekvenser som tidigare beskrivits i handlingarna. Samtidigt är det viktigt att en återkommande uppföljning av växtnärlöden görs genom att verksamhetens växtnärlöden hålls aktuell enligt villkor, dokumentation av bortforsling av stallgödsel sker enligt gällande regelverk och att analyser av stallgödseln görs årligen.

Stallgödsel inför höstsådd

Miljöprövningsdelegationen delar Länsstyrelsens åsikt angående sökandens yrkande om att få sprida stallgödsel inför all höstsådd. Forskning och praktik har visat att gödsling innan höstsådd medför betydande risker för kväveutlakning. Gödsling av vall och inför sådd av höstoljeväxter anses dock kunna göras, då dessa grödor har visat sig ha betydligt bättre förutsättningar att ta upp växtnärlöden på hösten än vad exempelvis höstsådd spannmålsgröda har.

Mot bakgrund av fortsatt övergödningsproblematik i Sågbäcken samtidigt som mängden stallgödsel som ska spridas inom egen areal inte ska öka, finner Miljöprövningsdelegationen att det finns skäl att avslå yrkandet.

Villkor

Villkor 3

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det generellt finns en viss risk för olägenheter från flugor och lukt vid den nu aktuella typen av djurhållning. Det är framför allt stallgödselhanteringen som kan utgöra källa till dessa olägenheter. Det kan dock inte uteslutas vid en utökad verksamhet, att även andra källor till

olägenheter kan uppstå. Exempelvis damm, vibrationer från transporter eller bullerstörningar från verksamheten i stort. Verksamheten förutsätter även regelbundna transportarbeten med lastmaskin och andra motordrivna redskap och Miljöprövningsdelegationen anser att villkoret ska kompletteras för att inrymma även andra uppkomna störningskällor utöver flugor och lukt. Villkoret ska därför fastställas enligt följande:

- 3. Uppkommer olägenheter av betydelse från flugor, lukt eller annan påverkan från verksamheten ska åtgärder omedelbart vidtas så att olägenheterna upphör.*

Villkor 7

Länsstyrelsens förslag på villkor löd:

- 7. Lagringskapaciteten ska minst motsvara en gödselsproduktion för 10 månader. Undantag kan medges av tillsynsmyndigheten. Ansökan om undantag ska göras senast den 1 november, året före det år som undantag behövs.*

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att delarna av villkorsförslaget om krav på minsta lagringskapacitet och möjligheten att söka undantag, redan regleras i en svensk förordning. Det vill säga att om den lagringskapacitet som man själv förfogar över inte räcker för att uppfylla kravet på förordningens krav på minst 10 månader, ska undantag sökas. I en sådan ansökan ska sökanden visa hur resterande lagringskapacitet har säkrats genom avtal eller motsvarande. Därmed behöver inte just denna del regleras i ett tillståndsvillkor. Däremot bör den avslutande delen kvarstå om när det senast ska sökas undantag från krav på lagringskapacitet i verksamheten. Den delen innebär ett förtydligande utöver generell lagstiftning i denna tillståndsprövning. Miljöprövningsdelegationen instämmer i Länsstyrelsens syn på behovet av en sådan senaste tidpunkt då ansökan om undantag ska göras. Ett skäl är att det är ansenliga mängder stallgödsel som verksamheten inte kommer att ha egen lagringskapacitet för. En ansökan om undantag ska konkret visa hur kravet på lagringskapacitet ska lösas. Se vidare i avsnittet *Upplysningar* nedan om kraven på lagringskapacitet

Villkor 9

Länsstyrelsens förslag på villkor löd:

- 9. Lagringsutrymme för fastgödsel från slaktkyckling ska vara försett med tak och väggar, så att gödseln skyddas mot nederbörd. Vid lagring hos mottagare av fastgödsel, får gödseln alternativt lagras under annan tät täckning.*

Miljöprövningsdelegationen har valt att ta bort den sista meningen. Avsikten med ovanstående formulering var att säkra en miljömässigt bra lagring av verksamhetens producerade stallgödsel, även i de fall den avyttras. Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att stallgödsel som är avyttrad från verksamheten inte säkert kan regleras i det aktuella tillståndet. Det är i stället en fråga som får hanteras inom ramen för tillsynen vid den plats mottagningen skett.

Villkor 12

Miljöprövningsdelegationen instämmer i Länsstyrelsens skäl för att inte medge spridning av stallgödsel inför all höstsådd med en begränsning till den mängd

kväve som respektive höstgröda kan ta upp under hösten. Detta var ett yrkande i bolagets ansökan.

Skälen handlar om att exempelvis höstsådd spannmål har begränsad förmåga att ta upp växtnäring under höst och vinter, vilket ökar risken för växtnäringssläckage och därmed ökad negativ miljöpåverkan. Gödsling på hösten till vall eller inför sådd av höstoljeväxter bör kunna accepteras, då dessa grödor har betydligt bättre förutsättningar att ta upp växtnäring på hösten än vad höstsådd spannmålsgröda har.

Villkor 14

I Länsstyrelsens förslag till villkor fick tiden mellan gödselspridning och nedbrukning uppgå till högst 12 timmar. Resultat från ett flertal studier visar bl.a. att förlusterna av kväve till luften efter spridning kan halveras om gödseln brukas ned inom fyra timmar efter spridning. Nedbrukning av gödseln, som etablerar god kontakt mellan gödsel och jord, medför att den fortsatta kväveavgången i form av ammoniak i princip upphör.

Miljöprövningsdelegationen anser att såväl växtnäring förluster som miljöbelastning kan minskas på betydande sätt genom att planera gödselspridningen så att nedbrukning kan ske inom fyra timmar. Genom snabb nedbrukning bedöms också luktolägenheter i samband med gödselspridning kunna minska. Villkoret ska därför fastställas enligt följande:

14. Efter spridning ska nedbrukning ske noggrant och snarast; dock senast inom 4 timmar, såvida inte spridning sker i växande gröda.

Övrigt

Inga synpunkter har framförts på de övriga av Länsstyrelsen föreslagna villkoren för verksamheten. Miljöprövningsdelegationen finner att de föreslagna villkoren är skäliga och de ska därför fastställas i beslutet, med undantag av vad som sagts ovan angående villkor 7, 9, 12 och 14.

Igångsättningstid

Sökanden har inte angivit några yrkanden avseende igångsättningstid. Miljöprövningsdelegationen bedömer att planen är att ta tillståndet i anspråk och att starta upp den utökade verksamheten så snart som möjligt. Miljöprövningsdelegationen anser att den utökade verksamheten därför ska ha satts igång inom tre år från det att beslutet vunnit laga kraft.

Industriutsläppsförordningen

Enligt nu gällande 22 kap. 1 § första stycket 7 miljöbalken ska en tillståndsansökan för en IED-anläggning innehålla en statusrapport när detta krävs enligt bestämmelserna i industriutsläppsförordningen.

Miljöprövningsförordningen bedömer efter granskning av ansökningshandlingarna och annat som framkommit i ärendet att någon statusrapport inte behövs i förevarande ärende.

Upplysningar

Lagring av stallgödsel

Av förordningen (SFS 1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket framgår att lagringskapaciteten för stallgödsel minst ska motsvara en gödselproduktion i 10 månader, för den typ av djurhållning som är aktuell enligt detta tillstånd. Undantag kan medges av länsstyrelsen enligt samma förordning.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser mot bakgrund av miljöbalkens mål i 1 kap. 1§ och de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. att de av sökanden gjorda åtagandena och de villkor som finns i detta beslut utgör tillräckliga försiktighetsmått för att tillstånd ska kunna lämnas för verksamheten.

Information

Detta tillstånd befriar inte bolaget från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Miljöprövningsdelegationens prövning av verksamheten omfattar endast bestämmelserna i 9 kap. miljöbalken och omfattar inte åtgärder som kräver tillstånd eller anmälan för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Sprängning, grävning eller vatten- och rörläggning inom vattenområden är exempel på åtgärder som är vattenverksamhet. Detta tillstånd omfattar heller inte prövning enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Ändrade ägarförhållanden ska, enligt 32 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899), snarast möjligt meddelas tillsynsmyndigheten av den nya verksamhetsutövaren.

Bestämmelserna i 12 kap. miljöbalken om miljöhänsyn i jordbruket samt förordningen 1998:915 om miljöhänsyn i jordbruket ska särskilt beaktas. Av djurskyddslagen (SFS 1988:534) och djurskyddsförordningen (SFS 1988:539) framgår bland annat att stallar och anläggningar ska förprövas innan åtgärden påbörjas. Av Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15/Saknr L 100) för djurhållning m.m. framgår vilka regler som gäller för djurtäthet.

Vidare ska beaktas

- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG nr 1069/2009) om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur.

Alla som bedriver eller har bedrivit en miljöfarlig verksamhet har ansvar för efterbehandling av mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är förorenade. Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta

tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta framgår av 10 kap. miljöbalken.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt, se bilaga 3.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. I beslutet har deltagit Martin Jansson, ordförande och Lena Thulin Plate, miljösakkunnig. Ärendet har beretts av Stig Karlsson, miljöhandläggare.

Martin Jansson

Lena Thulin Plate

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför underskrifter.

Bilagor:

1. Karta över verksamhetsområdet; orienteringsplan
2. Situationsplan med markeringar för vattenbrunnar/-täckter
3. Hur man överklagar till Vänersborgs tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

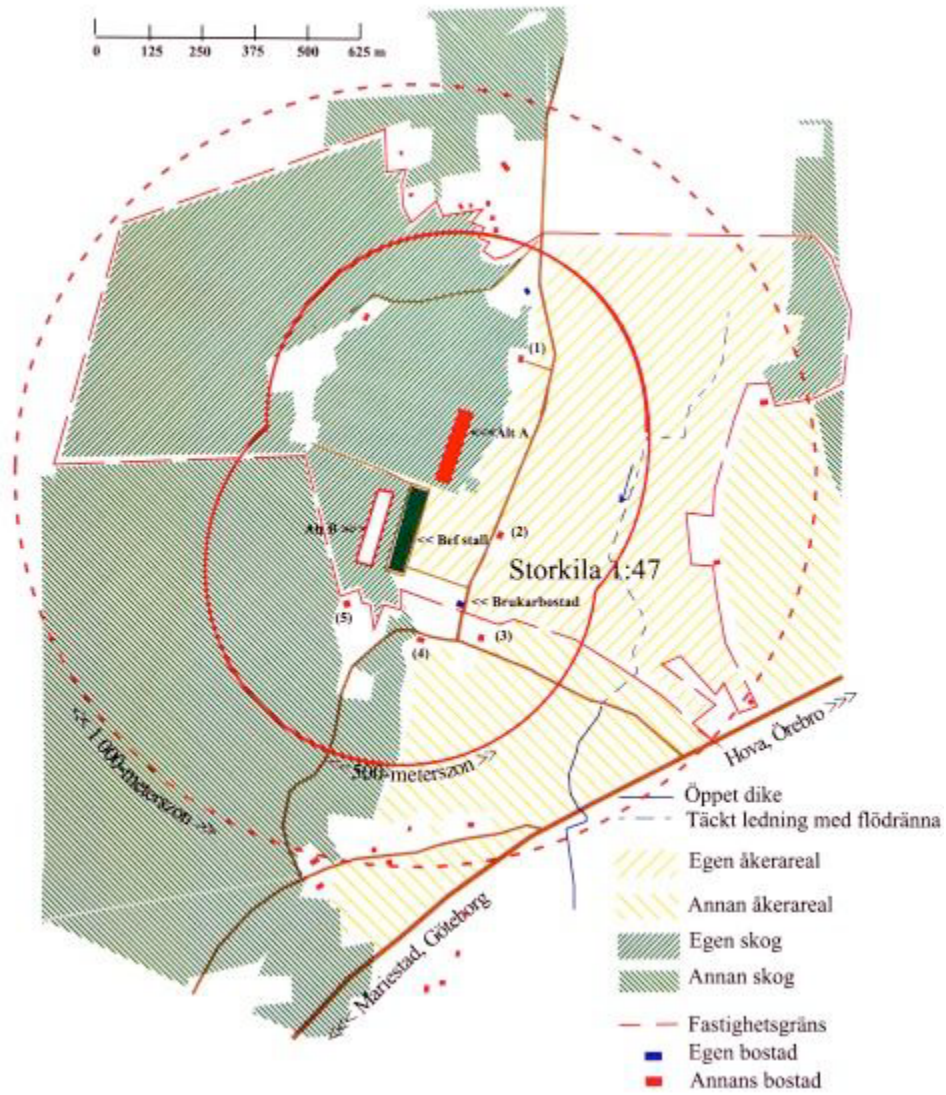
Sändlista:

Naturvårdverket, registrator@naturvardsverket.se, IED
Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se
Jordbruksverket, jordbruksverket@jordbruksverket.se

Miljö- och byggnadsnämnden, mbn@mariestad.se
Gullspångs kommun (för aktförvaring), kommun@gullspang.se
Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se
Räddningstjänsten Östra Skaraborg, raddningstjansten@rtos.se
Länsstyrelsen, vastragotaland@lansstyrelsen.se
MPD (martin.jansson@lansstyrelsen.se, lena.plate@lansstyrelsen.se)
stig.karlsson@lansstyrelsen.se
monica.lind@lansstyrelsen.se
elisabeth.lindqvist@lansstyrelsen.se

Orienteringsplan

Skala 1: 12 500 (1 cm = 125 m)





Kungörelsedelgivning

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län har den 20 oktober 2016 med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932) förordnat att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Kungörelsen ska inom 10 dagar härefter införas i Post- och Inrikes Tidningar samt ortstidningarna Mariestads-Tidningen och Skaraborgsbygden.

Beslutet hålls tillgängligt hos Länsstyrelsen, (adressen framgår av beslutet) och hos kommunkansliet i berörd kommun.

Delgivning anses ha skett när två veckor förflutit från dagen för detta beslut, om kungörande och övriga föreskrivna åtgärder skett i rätt tid.

Hur man överklagar Länsstyrelsens beslut

Var ska beslutet överklagas?

Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. Överklagandet ska dock skickas till Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Adressen framgår av beslutet.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar länsstyrelsen överklagandet och handlingarna i ärendet till Mark- och miljödomstolen.

När ska beslutet senast överklagas?

Överklagandet ska ha kommit in till länsstyrelsen **senast den 24 november 2016.**

Vad ska överklagandet innehålla?

Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat.

I skrivelsen ska ni ange

- ert namn, adress, personnummer/
organisationsnummer och telefonnummer,

- vilket beslut ni överklagar t.ex. genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer samt

- hur ni anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

Om det finns motparter i ärendet bör ni ange deras namn, adress, och telefonnummer.

